

18. The Nuremberg Trials: International Criminal Law Since 1945 = Die Nürnberger Prozesse Völkerstrafrecht seit 1945 : 60th Anniversary International Conference / ed. by H. R. Reginbogin, C. J. M. Safferling ; in collab. with W. R. Hippel. München : K. G. Saur, 2006. 320 p.

19. Karstedt S. Managing Criminal Reputations: West German Elites after the Nuremberg Trials, 1946-1960. *Journal of International Criminal Justice*. 2015. Vol. 13, Iss. 4. Pp. 723–743.

20. Alderman S. S. [Review of Trials of War Criminals before the Nuernberg Military Tribunals; Final Report to the Secretary of the Army on the Nuernberg War Crimes Trials under Control Council Law No. 10, by T. Taylor]. *Columbia Law Review*. 1951. Vol. 51, No. 3. Pp. 407–411.

21. Friedmann W. [Review of Trials of War Criminals before the Nuernberg Military Tribunals under Control Council Law No. 10. Nuernberg Military Tribunals. Vol. III, by D. A. Sprecher]. *Harvard Law Review*. 1954. Vol. 67, No. 7. Pp. 1284–1291.

22. Yavnai L. Military Justice: War Crimes Trials in the American Zone of Occupation in Germany, 1945-1947. *The Nuremberg Trials: International Criminal Law Since 1945 = Die Nürnberger Prozesse Völkerstrafrecht seit 1945 : 60th Anniversary International Conference* / ed. by H. R. Reginbogin, C. J. M. Safferling ; in collab. with W. R. Hippel. München : K. G. Saur, 2006. Pp. 191–196.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-615-7-29>

ISSUES OF TRADE SECRETS EFFECTIVE JUDICIAL PROTECTION IN MODERN FRAME

ПРОБЛЕМАТИКА ДІЄВОГО СУДОВОГО ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

Moskalenko I. O.

Postgraduate Student
Odessa State University of Internal
Affairs
Odessa, Ukraine

Москаленко І. О.

аспірант
Одеського державного університету
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна

Рекомендацією СМ/Рес (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки [1] визначено, що дієвістю суддів є прийняття якісних рішень упродовж розумного строку після справедливого розгляду справ. Судді

зобов'язані забезпечувати ефективне управління справами, за які вони несуть відповідальність, включаючи виконання рішень, які входять до їх юрисдикції.

В англомовній версії зазначеної рекомендації використовується термін «efficiency», що дослівно перекладається як ефективний. Використання такого принципу як ефективність не випадкове, адже саме ефективний засіб юридичного захисту гарантований ст. 13 Європейської конвенції з прав людини.

Отже, складовими частинами дієвого судового розгляду відповідно до Рекомендації СМ/Рес (2010) 12 є 1) наявність рішення суду, що набрало законної сили; 2) прийняте протягом розумного строку; 3) на підставі належної оцінки наданих суду доказів.

Питання строку розгляду справ аналізувалося Європейською комісією з ефективності правосуддя. Так, 16 жовтня 2024 року комісією опубліковано Звіт про оцінку європейських судових систем за даними 2022 року [2]. З цього звіту вбачається, що в середньому в Європі адміністративна справа розглядається протягом 741 дня в трьох судових інстанціях, цивільна справа – протягом 591 дня, а кримінальна справа – протягом 344 днів. Загальна тенденція до скорочення часу розгляду справ пояснюється коливаннями кількості нових та вирішених справ у період з 2020 по 2022 рік.

Щодо України, то Європейська комісія з ефективності правосуддя зазначила, що незважаючи на війну у державі, українські суди змогли зберегти сприятливі показники кількості розглянутих справ та строків їх розгляду у 2022 році, який був першим роком війни. Україна зберегла «стандартний» рейтинг ефективності за всіма трьома типами справ. Зокрема, строки розгляду цивільних та господарських справ у першій інстанції становив 168 днів, 108 днів для адміністративних справ та 66 днів для кримінальних справ.

У 2025 році Світовий банк проводив дослідження [3] щодо впливу ефективності судів на економічне зростання країни та сумував, що підвищення ефективності судової системи є основою для зміцнення довіри, підвищення динаміки ринку та забезпечення сталого економічного зростання. Усунувши неефективність судової системи, країни можуть створити позитивний цикл збільшення доступності кредитів, інновацій та інвестицій, що в кінцевому підсумку сприятиме процвітання та зменшенню перешкод для розвитку.

Нарешті, нова макроекономічна література (наприклад, Бейкер та Івашина, 2021) [4] показує, що ефективність судів у періоди фінансових криз (у тому числі карантину та війни) визначає швидкість, з якою економіки долають такі кризи. Цей зв'язок простежується через швидке вирішення справ, пов'язаних з фінансово нестабільними

компаніями. Такі справи стосуються різних аспектів права: неплатоспроможності, перегляду умов договорів, трудового, міжнародного приватного права, а також права інтелектуальної власності.

Наша держава є однією з передових у розвитку нових технологічних продуктів, інновацій, штучного інтелекту. Тому, в умовах сьогодення дієвий захист комерційної таємниці стає проблемним питанням для бізнесу, осіб та компаній, вирізняльна здатність яких будується на її інтелектуальних складових.

І саме питання доказування, як частина дієвого судового розгляду, є ключовим при судовому розгляді справ щодо захисту комерційної таємниці у цивільних та господарських справах.

З огляду на принципи рівності та диспозитивності, саме Позивач повинен довести факт розголошення комерційної таємниці, вину відповідача, тому відсутність побудованої системи захисту інформації призводить до неможливості довести обставини, які посилається Позивач, відмови у задоволенні позову і неможливості дієвого захисту інтелектуальної власності Позивача. Саме тому, цивільних, господарських справ щодо захисту комерційної таємниці незначна кількість у провадженні судових органів України.

Питання дієвого захисту комерційної таємниці було предметом вивчення низки вчених у галузі економіки та права, у тому числі Т. В. Лічман, П. Є. Матвієнка, Т. В. Васильченка, Г. С. Богородченко та інших.

У свою чергу, КПК України [5] не містить положень щодо ефективного захисту прав учасників кримінального провадження та не передбачає принципи дієвості та ефективності як засади кримінального провадження.

В науці дієвість судового розгляду кримінального провадження розглядається з огляду на завдання кримінального провадження згідно ст. 2 КПК України.

Прийнятий у 2011 році Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» [6] передбачив проведення кримінального провадження у формі приватного обвинувачення за ст. 232 КК України [7] та виключив з санкцій ст. 232 КК України можливість призначення покарання у виді позбавлення волі. Тому, строки давності притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 232 КПК України становлять 2 роки з дати вчинення такого кримінального правопорушення. Оскільки ст. 232 КПК України не передбачає такого виду покарання як позбавлення волі, а відкриття кримінального провадження у цій категорії справ можливо виключно за заявою потерпілого, то провести належне досудове розслідування та

судових розгляд у межах строку давності притягнення до кримінальної відповідальності практично неможливо, що відповідно призводить до уникнення відбування покарання засудженими за вчинені кримінальні правопорушення з умисного розголошення комерційної таємниці.

Для порівняння, у США за такі дії, окрім штрафів, передбачено можливість позбавлення волі на строк до 10 років. Тим не менш, законодавство країни стає більш жорсткішим, захищаючи комерційну таємницю юридичних та фізичних осіб від її неправомірного розголошення, навіть у разі, коли така інформація була отримана від її власника правомірно [8].

Дієвість судового розгляду справ у сфері захисту комерційної таємниці залежить від багатьох факторів, у тому числі від превентивних дій самого власника об'єкта інтелектуальної власності, часу звернення такого власника за захистом своїх прав, достатності допустимих доказів для об'єктивного та повного судового розгляду справи, належних процесуальних дій сторін щодо збирання цих доказів, процесуальної поведінки учасників провадження.

З урахуванням достатньо невеликого проміжку часу (2 роки) з дати вчинення кримінального правопорушення для притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинений кримінальний проступок з розголошення комерційної таємниці, реальна можливість призначення та відбування покарання за вчинене є вкрай неімовірною. Саме тому, сьогодні більш ефективним та дієвим видається звернення до суду у рамках цивільного чи господарського судочинства з вимогами про відшкодування завданих збитків та упущеної вигоди, заборони використання патенту та/або скасування зареєстрованого патенту з порушенням прав інтелектуальної власності. Зазначена проблематика може бути вирішена виключно внесенням змін до ст. 232 КК України щодо посилення кримінальної відповідальності за незаконне розголошення комерційної таємниці, можливістю призначити покарання у виді позбавлення волі, що відповідно призведе до перекваліфікації дій з проступку у злочин відповідної тяжкості та уможливить застосування більших строків давності, передбачених ст. 49 КК України.

Література:

1. Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a38#Text (дата звернення: 10.09.2025).
2. European judicial systems CEPEJ Evaluation Report. URL : <https://rm.coe.int/cepej-evaluation-report-part-1-en-/1680b272ac> (дата звернення: 11.09.2025).

3. Erica Bosio. Improving the efficiency of courts can boost a country's economic growth; 23.01.2025. URL <https://blogs.worldbank.org/en/governance/improving-the-efficiency-of-courts-can-boost-a-country-s-economy> , (дата звернення: 11.09.2025).

4. Bo Becker and Victoria Ivashina. Corporate Insolvency Rules and Zombie Lending. URL: https://www.ecb.europa.eu/press/conferences/ecbforum/shared/pdf/2021/Ivashina_paper.en.pdf (дата звернення: 11.09.2025).

5. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Офіційний веб-портал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>, (дата звернення: 20.05.2025).

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4025-17#Text> (дата звернення: 20.05.2025).

7. Кримінальний кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 20.05.2025).

8. FAS Project on Government Secrecy (1991-2021). URL: <https://sgp.fas.org/crs/secrecy/IF12315.pdf> (дата звернення: 20.05.2025).